نوع مقاله: پژوهشی

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده

www.jvfc.ir

دوره سوم ، شماره دوم، پیاپی (۱۰)، تابستان ۱۴۰۱

صص ۱۱۱-۹۵

مکان‌های سوم شهری و پایداری اجتماعی مناطق شهر اصفهان

هاجر ناصحی ، دانشجوی دکتری جغرافیا، گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

حمید صابری ، استادیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران[۱].

صفر قائد رحمتی ، دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

احمد خادم الحسینی ، دانشیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۱

چکیده

مکان‌های سوم به عنوان محل اجتماع؛ توسط تعاملات اجتماعی شکل می‌گیرند و می‌توانند در تعیین الگوهای انسجام و مشارکت در نهادها و فرآیندهای اجتماعی تأثیر بسزایی داشته باشند. مقاله حاظر به لحاظ هدف توسعه‌ای کاربردی و از لحاظ روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی می‌باشد. حجم نمونه این پژوهش ۲۵ نفر از متخصصین و کارشنان مدیریت شهری و اساتید دانشگاه می‌باشند. با توجه به مبانی نظری شاخص-های ۸ گانه مکان‌های سوم شامل(پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، دسترسی، دعوت کنندگی، انعطاف‌پذیری، عملکرد، معنا و محتوا ،فرم)، و شاخص‌های ۶ گانه پایداری اجتماعی(تعامل اجتماعی، امنیت اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی،حس‌تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی) استخراج شد. هدف این پژوهش، بررسی نقش مکان‌های سوم در پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان؛ و کشف روند الگو جهت طبقه‌بندی مؤلفه‌های پایداری اجتماعی و نقش مکان‌های سوم بر آن‌ها با استفاده از روش دیمتل به منظور تجزیه و تحلیل و رتبه‌بندی عوامل علی و معلولی می‌باشد، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل علی و معلولی دیمتل نشان می‌دهد، که پویایی و سرزندگی و انعطاف‌پذیری، اصلی‌ترین و تأثیرگذارترین عوامل در افزایش پایداری اجتماعی شهر اصفهان هستند. نتایج پژوهش نشان داد که، با توجه به درهم آمیزی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مفهوم مکان‌سوم با ابعاد مختلف شهر، نقش آن بر جوانب مختلف پایداری از جمله پایداری اجتماعی انکارناپذیر می‌باشد و در خصوص مناطق شهری اصفهان به خوبی قابل استناد می‌باشد.

واژگان کلیدی: پایداری اجتماعی، دیمتل، شهر اصفهان، مکان سوم،

۱. نویسنده مسئول: h_saberi@par.iaun.ac

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

مقدمه

از مهم‌ترین ویژگی‌های توسعه شهری از نیمه دوم قرن بیستم به بعد، تراکم زیاد شهرهاست(Miller et al,2018, Geneletti et al,2017)؛ شهرها به عنوان یکی از مشخص‌ترین نمودهای تکامل جوامع انسانی، شناخته می‌شوند(Amy and Mcdonn,2006)، از آنجا که همواره در طول تاریخ مکان‌های قابل سکونت، چالش‌های بزرگی را برای حکومت‌های محلی و نهادهای مسئول ایجاد کرده‌اند(Mirti and Anumitra,2018)؛ و با توجه به اینکه شهرها به عنوان عامل اصلی ایجاد کننده ناپایداری در جهان به شمار می‌روند، بحث از پایداری و توسعه پایدار بدون توجه به شهرها و شهرنشینی، بی‌معنی خواهد بود(حاتمی نژاد، و همکاران، ۱۳۹۸). با افزایش تعداد کلان‌شهرها و رشد نامتوازن جمعیت آنها(Sun & et al,2021)، بدون در نظر گرفتن ظرفیت‌ها، توان‌ها و امکانات اجتماعی، مشکلات جدی(Jokar Arsanjani et al 2013)؛ همچون افزایش تراکم مسکن، تراکم بیش از حد جمعیت، ترافیک زیاد، تخریب محیط زیست، آلودگی و ... در برابر توسعه پایدار شهرها بوجود می‌آید(Wang et al., 2012;)؛ که از این لحاظ تأثیرات اجتناب‌ناپذیری بر توسعه اقتصادی– اجتماعی و محیطی شهرها(Malah & Bahi,2022)؛ و بر زیرساخت‌ها، سیستم‌های خدماتی موجود، شهروندان و محیط زیست شهری دارد(Caragliu et al, 2011)، و زمینه‌ساز مشکلات فراوانی همچون؛ ترافیک شدید، تراکم جمعیت، کاهش تنوع زیستی، کمبود مسکن، منابع شهری و انواع آلودگی‌ها در زندگی شهری شده است(Li& et al,2009).

یکی از مفاهیم مهمی که در چارچوب توسعه پایدار، بعد از دهه ۱۹۶۰ در برنامه‌های توسعه کشورهای مختلف مطرح شد"پایداری اجتماعی" می‌باشد(Niemets et all,2021)؛ ساختارهای شهری با توجه به رویکرد پایداری اجتماعی باید مشوق و حمایت کننده و ترغیب کنندهٔ رفتارهای پایدار شهروندان به سمت ارزش‌های اجتماعی باشند، اگر رفتار شهروندان(به ویژه چگونگی تولید، مصرف و سطح زندگی) به سمت پایداری هدایت شود، در این صورت دستیابی به یک شهر پایدار به دور از واقعیت نخواهد بود(Danish Ministry of environment,2007). به طور کلی شهرهای برخوردار از پایداری اجتماعی؛ زمینه لازم برای تنوع، برابری و چگونگی، ارتباط متقابل افراد با هم و... را فراهم می‌آورند(Rann, 2005). پایداری اجتماعی فرآیندِ ایجاد مکان‌های پایدار در جهت ارتقاء رفاه عمومی تعریف می‌شود(Pan and Du,2021)، و از آنجا که فضاهای عمومی می‌توانند مفاهیم گسترده‌ای را در بر گیرند(Nahiduzzaman et all,2020)؛ در مکان‌های سوم شهری به مثابه یکی از انواع فضاهای عمومی می‌توان، بحث پایداری اجتماعی را به معنای ماهیت و وسعت دسترسی به خدمات و امکانات در سطح یک منطقه، شهر یا محله، مورد بررسی قرار داد(Dempsey,2012). مکان‌های سوم به عنوان یک پدیده‌ی پیچیده اجتماعی– محیطی، عنصر مهمی(Valenzuela-Levi et all,2022)؛ در برنامه‌ریزی شهری می‌باشد، که از طریق بهبود ارتباطات بین مردم و مکان‌ها، در توسعه شهری نقش مهمی را ایفا می‌کنند(Caird and Hallett, 2019). فضاهای شهری به عنوان عرصه تحقق طیف وسیعی از نقش‌های اجتماعی، می‌توانند زمینه‌سازِ ارتقاء سرعت توسعه اجتماعی و اقتصادی شهرها باشند(Gałkowski and Antosz,2022)(Li& et al,2009)؛ از این رو ضرورتِ توجه به مکان‌های سوم شهری به عنوان مکانی برای تحقق بسیاری از نقش‌های اجتماعی(Galkowski and Antosz,2022)، تعامل اجتماعی، حس اجتماعی، و تعلق به خارج از خانه و محل کار؛ به عنوان یکی از اصلی‌ترین بخش‌های توسعه پایدار شهرها اهمیت می‌یابد(Finlay et all, 2019)،(PhyoWai& et al,2018)). مفهوم ری اولدنبورگ[1] (۱۹۸۹) در خصوص مکان‌های سوم، در چند دهه گذشته مورد توجه بسیاری قرار گرفته است(Williams & Hipp,2019)؛ مکان‌های سوم شامل فضاهای عمومی گوناگونی هستند، که شهروندان به دور از محیط کار و خانه، گردهم جمع می‌شوند(OldenBurg, 1999)، و به عنوان مکان‌های اجتماعی عمدتاً افراد در آن از طریق گفت و گو، با هم تعامل دارند(Vaux & Langlais,2021)؛ لذا مکان‌های سوم، گونه‌ای از فضاهای شهریِ با تعاملات و فعالیت‌های اجتماعی در سطح بالا در نظر گرفته می‌شوند(Chena and et al,2022)، که توانایی بالایی در ایجاد پیوندهای تازه بین کاربران و مکان‌ها را دارند و مسبب ارتقاء تجربیات مثبت در جهت پایداری اجتماعی شهرها می‌باشند(Carraz and Merry,2022). از این رو ضرورت ایجاد مکان‌های سوم شهری متناسب با زمینه‌های فرهنگی

[1] Ray Oldenburg

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

و اجتماعی اهمیت می‌یابد، که باید در فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها مورد توجه قرار گیرد(Kamalizadeh&Yeganeh,2018). بررسی و تحقیق در خصوص مکان‌های سوم شهری توسط محققان داخلی و خارجی بسیاری از جمله پاتریشیا مانوئل(۲۰۰۹)، دایزوکه و همکاران(۲۰۱۵)، جوزفین بیگلین[1] (۲۰۲۱)، احمدی و دیانتی(۱۳۹۲)، سیاوش‌پور و همکاران(۱۳۹۸) و بصیری و زینالی(۱۴۰۰) صورت پذیرفته است, که تمامی این تحقیقات بر اهمیت و جایگاه مکان‌های سوم شهری به عنوان مکان‌هایی غیر رسمی جهت تبیین اهمیت آنها در زندگی جمعی، سلامت ساکنان، پایداری اقتصادی جوامع، پیوندهای اجتماعی و هویت بخشی مکان و...تأکید دارند. پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت و روش پژوهش با مطالعات پیشین تفاوت دارد و مبحث جدیدی را در معرفی مکان‌های سوم به عنوان عاملی تأثیر گذار بر پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان با بکارگیری روش‌هایی همچون دیمتل و شاخص جهانی موران I مطرح می‌کند.

به طور مشخص معضلات و مشکلاتی همچون عدم وجود تعاملات مثبت در شهر اصفهان، عدم تمایل به مشارکت در ساکنین شهر، ترافیک و شلوغی ناشی از حرکت اتومبیل‌ها، مخاطرات انسانی همچون تصادف و نا امنی، عدم افزایش تعاملات اجتماعی و حضور مردم با ادراک محیطی بهتر در فضاهای شهری و مکان‌های سوم، کم توجهی به تنوع ارائه فرصت‌های بیشتر، عدم توجه مدیریت شهری به ایجاد فضاهای امن و ایمن برای حضور شهروندان و احترام به حقوق شهروندی، پاسخگو نبودن مکان‌های شهری موجود در شهر اصفهان در برابر ابعاد مختلف نیازهای کاربری، اجتماعی، معنایی و رفتاری شهروندان، و نبود توجه به گردش و ایجاد نشاط شهروندی، کم‌توجهی به حفاظت از برخی بناهای با ارزش تاریخی در بافت شهری اصفهان، عدم توجه کافی برنامه‌ریزان و مدیران شهری به مقوله‌هایی همچون, کیفیت زندگی، سرزندگی و پویایی، سلامت، عدالت اجتماعی، توانایی خوب زیستن و ... در راستای بحث پایداری اجتماعی در شهر اصفهان و موارد دیگر انگیزه شد، تا نگارنده به انجام این پژوهش علاقمند گردد؛ می‌توان گفت حضور و همچنین عملکرد چنین مکان‌های با ارزشی در شهری تاریخی همچون اصفهان که به لحاظ بستر اجتماعی–سیاسی و جریان زندگی درسطح مناطق شهر، تفاوت‌های چشم‌گیری دارد؛ اهمیت بالایی پیدا می‌کند. لذا تحقیق حاضر به دنبال حل این مسأله است؛ که چگونه مکان‌های سوم شهری بر پایداری اجتماعی شهر اصفهان تأثیرگذار می‌باشند؟ هدف این مقاله، بررسی نقش مکان‌های سوم در پایداری اجتماعی مناطق شهری اصفهان و شناخت ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر درآن، به کمک روش ترکیبی دیمتل[2] و شاخص جهانی موران I می‌باشد.

مبانی نظری

نظریه‌ها و رویکردها

در بیشتر فرهنگ‌های غربی، وجود برخی مکان‌ها به گونه‌ای سنتی که در آنها تعاملات و روابط اجتماعی غیررسمی جریان دارد؛ معمول می‌باشد. مناطق باز مفهومی می‌باشد، که اولین بار توسط گافمن در سال ۱۹۶۳ جهت توصیف این گونه مکان‌ها بیان شد. مفاهیمی دیگر همچون: مناطق ترکیبی از Lofland در سال ۱۹۹۸ و مکان‌های سوم از اولدنبورگ (۱۹۸۹)، یا تغییرات، فضاهای مجرمانه از Shields و Zukin در سال ۱۹۹۱ و فضاهای شل از Franck و Stevens در سال ۲۰۰۷؛ که با وجود تفاوت‌های بسیار دارای ویژگی‌هایی مشترک از لحاظ اجتماعی که اغلب با ویژگی‌های فضایی مرتبط‌اند؛ همچون خروج عمیق از خانه و محل کار، فراگیری و رفاه اجتماعی، پذیرایی از طیف وسیع و متنوعی از کاربران، تعلق هنجارهای اجتماعی، و... می‌باشند(Childs, Mark & Iryna Kuksa,2014)، به طور کلی نظریات مطرح در خصوص مکان‌های سوم شهری را می‌توان به ترتیب زمانی شامل؛ الف) مفهوم فضای سوم؛ که توسط اندیشمندانی همچون ادوارد

1 Biglin
2 DEMATEL

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

سوجا[۱]، هومی بابها[۲]، هنری لوفور[۳](ماتریالیسم دیالکتیکی) بسط یافت، ب) هتروتوپیا یا دگرمکان‌ها؛ که توسط فوکو[۴] مطرح گردید و ادوارد سوجا[۵] نیز در راستای مفهوم فضای سوم به گسترش آن کمک نمود، ج) نظریه مکان سوم، که نظریه پرداز اصلی آن ری اولدنبرگ می‌باشد و بنرجی[۶] ، چانگ[۷]، کارمونا[۸] نیز به آن تأکید داشتند؛ د) نظریه مکان‌های چهارم که به نوعی فراتر از مفهوم مکان سوم می‌باشند؛ اشاره داشت.

اولدنبرگ معتقد است، در یک جامعه سالم و قوی و دموکرات، شهروندان زمانشان را بین منزل و محل کار و مکان سوم متعادل تقسیم می‌کنند. شهروندان با توجه به علایق و مشکلات خود فضاهایی همچون، رستوران، میکده و کافی شاپ‌ها و ... را جهت تعامل با دیگران، گفت‌وگو و آرامش، انتخاب می‌کنند. ایروین آلتمن نیز در کتاب خود به نام "محیط و رفتار اجتماعی" قلمرو شخصی افراد را در سه گروه قابل تقسیم می‌داند: اولین قلمرو که استفاده و مالکیتی خصوصی و دائمی دارد در زندگی روزمره نقشی اساسی ایفا می‌کند. قلمرو دوم، کمتر نقش مرکزی و انحصاری دارد و گروه‌های ثانویه در جامعه شناسی را شامل می‌شود(اسدی محل چالی، ۱۳۹۲به نقل از آلتمن، ۱۳۸۲).

مفهوم شناسی پایداری اجتماعی

یکی از مفاهیم مهمی که در چارچوب توسعه پایدار مطرح شده است"پایداری اجتماعی" می‌باشد، که بعد از دهه ۱۹۶۰ در برنامه‌های توسعه کشورهای مختلف به آن اشاره شده است و رسیدن به اجتماع پایدار را در چشم‌انداز مطلوب یک اجتماع انسانی در الویت قرار داده است(Shia et al,2017). پایداری اجتماعی، به مفهوم توانمند ساختن همه گروه‌ها، در جهت بهره‌مندی از نیازمندی‌های ضروری می‌باشد(Assefa a Frostell, 2007). پایداری اجتماعی به معنای بهبود شرایط زندگی در جوامع تلقی می‌گردد(McKenzie,2004). در تعریفی دیگر، پایداری اجتماعی شهری عبارت است از: تداوم حیات یک شهر به عنوان یک محیط زنده در بلند مدت جهت تعاملات انسانی، توسعه فرهنگی و ارتباطات(Yiftachel & Hedgcock,1993). پایداری اجتماعی، حول محور نیازهای انسان و جنبه‌های روانی و اجتماعی و فرهنگی او، و عکس-العمل‌های کیفی افراد به مکان حاضر درآن(بدری بنام و همکاران، ۱۳۹۸ ، به نقل از ؛ Jalali and Chahoshi, 2016 fnv) و بهبود ارتباط انسان و محیط مصنوع می چرخد. توجه به این مبحث سبب ارتقاء کیفی زندگی انسان و بالا رفتن مشارکت اجتماعی می‌شود(ایرانمنش، محمد و خواجه پور، ۱۳۹۲)؛ در پایداری اجتماعی، انسان مرکز توجه است و انسان‌ها هماهنگ با طبیعت سزاوار جهانی توأم با سلامت و سازندگی می‌باشند(موحد ،۱۳۷۹). در این گرایش تعادل بین خواست‌های اجتماعی- اقتصادی و اکولوژیکی هر نسل با توجه به سهم نسل‌های آتی از منابع محدود زمین؛ محور سیاست‌گذاری‌های شهری و چیدمان سکونتگاه‌ها(امکچی،۱۳۸۳)محسوب می‌گردد.

مفهوم شناسی مکان سوم

مکان‌های سوم محلی برای گردهم‌آیی گروه‌های اجتماعی مختلف با علایق خاص می‌باشد، که ارتباط نزدیکی را بین گروه‌های سنی، جنسی، قومی و... متفاوت را فراهم می‌آورد(Swapan,2013). از آنجایی که مکان‌های سوم پتانسیل بالایی جهت ایجاد فرصت‌هایی، برای ادغام فعالیت‌های اجتماعی در کنار فعالیت‌های اقتصادی و... را دارد(Swapan,2013)، و با توجه به خصوصیات، فعالیت‌ها و موقعیت آن نسبت به دیگر فضاهای شهری به چهار گروه کلی(Crick,2011) قابل تقسیم می‌باشد؛

1 Edward W. Soja (1996)
2 Homi Bhabha
3 Henri Lefebvre (1974)
4 Michel Foucau
۵ کتاب "جغرافیای پسامدرن، تأکید مجدد بر فضا در نظریه اجتماعی انتقادی"(۱۹۸۹)
6 Banerjee,2001
7 Cheang,2002
8 Carmona,2001

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

۱- مکان سوم مرسوم، همان تعریفی که اولدنبرگ از مکان سوم ارائه می‌دهد، مکانی جهت دیدار و تعامل با دوستان قدیمی و جدید(Mehta & Bosson,2010).
۲- مکان سوم تجاری، از ترکیب تعاملات اجتماعی در بازارها و مراکز تجاری اتفاق می‌افتد. فارغ از فعالیت اصلی اینگونه مکان‌ها، جنبه‌ی اجتماعی تعاملات و روابط اهمیت می یابد.
۳- مکان سوم تماشاخانه‌ای، اینگونه از مکان سوم دارای خاصیتی دایره‌وار و مرکزگرا می‌باشند، جایی برای سرگرم‌شدن شهروندان همچون چارسوق‌ها، مرکز محلات و میادین شهری(ناصری پورتکلو، ۱۳۹۰).
۴- مکان سوم مجازی، تعاملات و ارتباطات در سطوح مختلف و در فضای مجازی(سیاوش‌پور،آبرون، موسوی،۱۳۹۸، به نقل از، Crick,2011) همچون بازی‌های آنلاین، برنامه‌های مجازی مثل فیسبوک، اینستاگرام و...

از جمله ویژگی‌های مکان‌های سوم شهری که موجب ارتقاء پایداری اجتماعی شهرها می‌شود، می‌توان به مواردی همچون؛ موقعیت، طراحی فیزیکی، مدیریت، امکانات رفاهی، فعالیت‌ها اشاره داشت(سیاوش پور و همکاران، ۱۳۹۸).؛ از اینرو درک مکان‌های سوم شهری در طراحی و برنامه‌ریزی شهری به دلیل خلق شخصیت مکان با تقویت الگوهای متمایز محلی، تداوم فضای باز و بسته از طریق توسعه مناطق خصوصی و عمومی، توجه به زندگی غیر رسمی با ایجاد مکان‌هایی جذاب، امن، مؤثر برای همه و منظم، دسترسی و نفوذپذیری آسان محلی، تنوع در خدمات رسانی، اعتماد پذیر بودن و... حائز اهمیت می‌باشد(carmona,2001).

همچنین مکان‌ها سوم در ایران از نظر زیاری، نظامی، پوراحمد(۱۳۹۹)، را می‌توان در قالب دو گروه تقسیم‌بندی نمود؛ الف) مکان‌های سوم همسو با مفهوم مکان‌های سوم غربی که دارای برندی بین المللی می‌باشند. ب)مکان‌های سومی که کاملاً مرتبط با فرهنگ بومی ایرانی شکل یافته‌اند و به عنوان پاتوق شناخته می‌شوند، همچون؛ کافه‌ها، قهوه‌خانه‌ها، حمام‌های عمومی و...؛ تفاوت این دو در بستر اجتماعی، نوع فرهنگ جاری، رفتار و منش شهروندان می‌باشد(زیاری و همکاران، ۱۳۹۹).

روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی- تحلیلی مبتنی بر مطالعات مدلی است، که به صورت هدفمند تعداد ۲۵ نفر به صورت غیراحتمالی و هدفمند به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. برای دستیابی به اهداف تحقیق، شاخص‌های ۸ گانه مکان‌های سوم شامل(دسترسی، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف‌پذیری، عملکرد، فرم، معنا و محتوا)، و شاخص‌های ۶ گانه پایداری اجتماعی(امنیت اجتماعی، تعامل اجتماعی، عدالت اجتماعی، مشارکت اجتماعی،حس‌تعلق اجتماعی و هویت اجتماعی) در قالب ۶۸ (زیرشاخص) استخراج شد، و توسط پرسشنامه محقق ساخته مورد سنجش واقع شد. از اعتبار صوری برای ارزیابی و سنجش روایی پرسشنامه و از آزمون آلفای کرونباخ نیز جهت سنجش میزان پایایی شاخص‌ها استفاده شد(جدول ۱).

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

جدول ۱: شاخص‌ها وگویه‌ها ارزیابی مکان سوم و پایداری اجتماعی (پرسشنامه)

ابعاد	شاخص	مستند سازی شاخص ها	آلفای کرونباخ	ابعاد	شاخص	مستند سازی شاخص ها	آلفای کرونباخ
مکان‌های سوم شهری(متغیر مستقل)	دسترسی و نفوذ پذیری	Trancik(1986)، بنتلی (۱۳۹۰)،هنسن(۱۹۵۹)،نیومن و تورنلی(۱۹۹۹)، لینچ(۱۹۸۱)، ترنر(۱۹۹۶)، کار(۱۹۹۲)، فرانسیس(۱۹۸۹)، گوتنبرگ(۱۹۶۰)، فرانسیس تیبالدز(۱۳۸۳)، هیلد براند فری(۱۳۸۳)، پاسوگولاری(۲۰۰۴)،برتولینی و دجیست(۱۹۹۹ و۲۰۰۳)، گودمن(۱۹۶۸)، تالن(۲۰۰۰)، هلینگ(۱۹۹۸)، لوینسون(۱۹۹۸)، پرلف(۱۹۸۵)،وایت(۲۰۰۰)،تالن(۲۰۰۰۰)	۰/۹۱	پایداری اجتماعی(متغیر وابسته)	امنیت	مازلو(۱۹۵۳)، جیکوبز(۱۹۶۱)، نیومن(۱۹۶۶)، آلتمن(۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، راپاپورت(۱۹۸۱)، Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Lee & Gates(2005)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، موسسه توسعه پایدار آکسفورد (OISD)(۲۰۰۸)، چوگل(۲۰۰۸)، گلاسون و وود(۲۰۰۹)، وینگتنر و مبرگ(۲۰۱۱)، دمپسی(۲۰۱۱)،	۰/۹۱
	دعوت کنندگی	ویکاس متا و جنیفر کی بوسن(۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، اولدنبرگ(۱۹۸۹)،	۰/۸۸		تعامل و روابط اجتماعی	پری(۱۹۲۹)، مازلو(۱۹۵۳)،جیکوبز(۱۹۶۱)، گل(۱۹۷۱)، آلتمن(۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، راپاپورت(۱۹۸۱)،Gates(2005) & Lee، چوگل(۲۰۰۸)، دمپسی(۲۰۱۱)، احمدی و دیانتی(۱۳۹۲)، محجوب جلالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)، تقوی و ترکاشوند(۱۳۹۳)،	۰/۸۸
	پویایی و سرزندگی	احمدی و دیانتی(۱۳۹۲)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، حنا آرت(۱۹۵۸)، اولدنبرگ(۱۹۸۹)، لینچ(۱۹۸۱)، جیکوبز(۱۹۹۶)، جارلز لاندری(۲۰۰۰)، بحرینی(۲۰۰۳)،گلکار(۲۰۰۷)، کرمونا(۲۰۰۷)،پامیر(۲۰۰۷)،	۰/۹۳		برابری و عدالت اجتماعی	الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)،sachs(1999) ، Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Lee & Gates(2005)، Litting ، Griebler(2005)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، سوجا(۱۹۹۶)، کولانتونیو(۲۰۰۸)، موسسه توسعه پایدار آکسفورد (OISD)(۲۰۰۸)، وینگتنر و مبرگ(۲۰۱۱)، دمپسی(۲۰۱۱)، مورفی(۲۰۱۲)، هگل(۱۸۲۰)،جان استوارت میل(۱۸۵۹)، هانری لوفور(۱۹۶۸)،جان رالز(۱۹۷۱ و ۲۰۰۱)،دیوید هاروی(۱۹۷۳)، میلر(۱۹۷۶)،شیان مک کنل(۱۹۸۱)، کوین لینچ(۱۹۸۴)،فینبرگ(۱۹۹۱)، یورگن هابرماس(۲۰۰۳)،ادوارد سوجا(۲۰۱۰)،	۰/۷۹
	آسایش و امنیت	کولانتونیو(۲۰۰۸)، محجوب جلالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)،جیلیانسی سوئینی و مارک روزنبام(۲۰۰۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، اولدنبرگ(۱۹۸۹)، سوجا(۱۹۹۶)، چرخیان(۱۳۸۶)، دانلد اپلیارد(۱۹۸۱)، ترنر(۱۹۹۶)، گیدنز(۱۳۷۸)، مازلو(۱۹۶۸)، کارمونا(۲۰۰۳)، جیکوبز(۱۹۶۱)، اسکار نیومن(۱۹۷۳)،جیمز کیو ویلسون و جورج کلینگ(نظریه پنجره شکسته)	۰/۸۳		مشارکت	Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Litting ،Lee & Gates(2005) Griebler(2005)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، چوگل(۲۰۰۸)، گلاسون و وود(۲۰۰۹)، دمپسی(۲۰۱۱)، وینگتنر و مبرگ(۲۰۱۱)، مورفی(۲۰۱۲)، سوجا(۱۹۹۶)، لوفور(	۰/۸۴
	انعطاف پذیری و کارکرد	تقوی و ترکاشوند(۱۳۹۳)،پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، چونجی سان(۲۰۱۰)، پاول زوکر(۱۹۵۹)، اولدنبرگ(۱۹۸۹)، سوجا(۱۹۹۶)، استوارت چپین(۱۹۷۴)، لینچ(۱۳۸۶)، پاسوگولاری(۲۰۰۴)، کوهن(۱۹۸۹)،فریک و شولتز(۲۰۰۵)،	۰/۸۷		حس مکان و حس تعلق	پری(۱۹۲۹)، مازلو(۱۹۵۳)، براملی و همکاران(۲۰۰۶)، کولانتونیو(۲۰۰۸)، چوگل(۲۰۰۸)، گلاسون و وود(۲۰۰۹)، وینگتنر و مبرگ(۲۰۱۱)، دمپسی(۲۰۱۱)،محجوب جلالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)،پاکزاد(۱۳۸۹)،	۰/۸۴
کیفیت مکان‌های سوم	فرم	ویکاس متا و جنیفر کی بوسن(۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، اولدنبرگ(۱۹۸۹)، الکساندر(۱۳۸۴)،Talen(2002)، دوآنی و زیبرک(۱۹۹۱)، Duany (2002)، Carmona(2006)،	۰/۸۰		هویت اجتماعی	پری(۱۹۲۹)، مازلو(۱۹۵۳)، آلتمن(۱۹۷۸)، الکساندر و شولتز(۱۹۷۹)، راپاپورت(۱۹۸۱)، Thin, Lockhart and Yaron(2002)، Lee & Gates(2005)، کولانتونیو(۲۰۰۸)، مورفی(۲۰۱۲)،	۰/۸۷

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

	عملکردی و ساختاری	ویکاس متا و جنیفر کی بوسن(۲۰۱۰)، مرکز CRESR دانشگاه شفیلدهلام انگلستان(۲۰۱۰)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)،چونجی سان(۲۰۱۰)، حنا آرت(۱۹۵۸)، هومی بابها(۱۹۹۴)، چرخیان(۱۳۸۶)، اروینگ گافمن(۱۹۶۷)،ویکاس مهتا(۲۰۰۶) هلینگ(۱۹۹۸)، گل(۲۰۰۴ و ۲۰۰۷)،	۰/۹۲	
	معنا	محجوب جلالی و قلعه نویی(۱۳۹۳)، پاترشیا مانوئل(۲۰۰۹)، حنا آرت(۱۹۵۸)، هومی بابها(۱۹۹۴)،	۰/۸۹	

منبع: یافته‌ای پژوهش ۱۴۰۱

با توجه به جدول ۱، از آنجا که مقدار آلفای مربوط به هر متغیر و آلفای کل(۰,۸۶) ؛ از ۰,۷ بیشتر است. تمامی متغیرها به طور مجزا و کل متغیرها با یکدیگر پایا می‌باشند. در جدول ۲ به بررسی نرمال بودن شاخص‌های مربوط به مکان سوم و پایداری اجتماعی توسط آزمون کولموگروف – اسمیرنوف پرداخته شد، که نشان دهنده نرمال بودن وضعیت توزیع داده‌های این پژوهش می‌باشد.

جدول۲. آماره‌های آزمون کولموگروف – اسمیرنوف شاخص‌های مکان سوم وپایداری اجتماعی

متغیر	کد تحلیل	نمره Z	معناداری	متغیر	کد تحلیل	نمره Z	معناداری
مکان‌های سوم	A1	۱/۱۷	۰/۱۲	معنا و محتوا	P1	۳/۶۷	۰/۰۹
دسترسی	A2	۱/۸۷	۰/۱۰	پایداری اجتماعی	P2	۲/۴۸	۰/۰۸
دعوت کنندگی	A3	۲/۴۸	۰/۱۰	امنیت اجتماعی	P3	۴/۷۱	۰/۰۶
پویایی و سرزندگی	A4	۲/۳۳	۰/۱۱	تعامل اجتماعی	P4	۳/۴۶	۰/۰۷
آسایش و امنیت	A5	۲/۰۷	۰/۰۹	عدالت اجتماعی	P5	۳/۰۹	۰/۱۰
انعطاف‌پذیری	A6	۱/۸۰	۰/۱۳	مشارکت اجتماعی	P6	۲/۶۴	۰/۱۲
عملکردی	A7	۱/۹۳	۰/۱۱	حس‌تعلق اجتماعی	P7	۳/۷۲	۰/۰۹
فرم	A8	۳/۱۵	۰/۰۸	هویت اجتماعی	P8	۲/۹۰	۰/۱۱

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

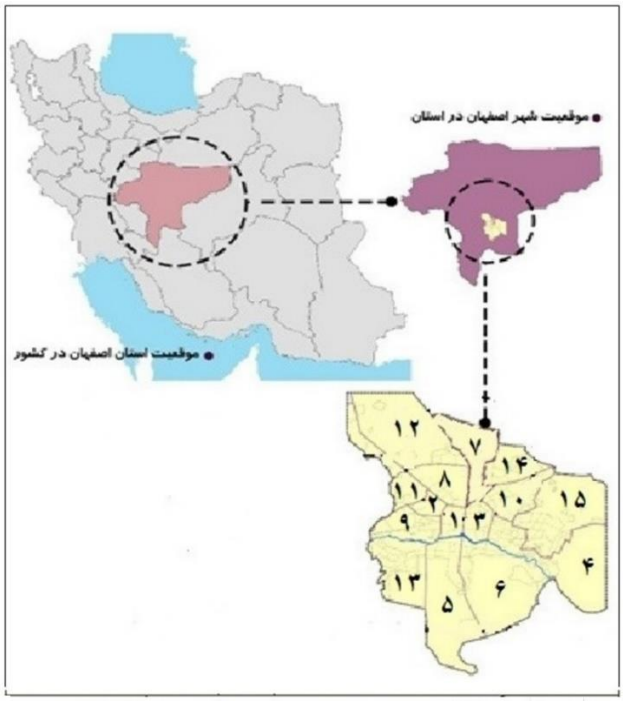
در بخش تجزیه و تحلیل، اطلاعات در قالب پژوهش حاضر، از روش دیمتل جهت رتبه‌بندی شاخص‌ها و مناطق شهری به گونه‌ای که ۲۵ متخصص برای پاسخگویی به مقایسه بین شاخص‌ها در سطح مناطق شهر اصفهان انتخاب گردیدند و از روش پراکنش آماری از شاخص موران I در محیط نرم افزار ArcGis و روش Dematel استفاده گردید. روش دیمتل یکی از ابزارهای تصمیم‌گیری بر مبنای تئوری گراف[1] است؛ که ما را قادر می‌سازد تا مسائل را برنامه‌ریزی و حل کنیم(Fontela and Gabus, 1976)؛ که ممکن است تأیید کننده روابط متقابل میان متغیر، معیارها و یا محدود کننده روابط در یک روند توسعه‌ای و سیستماتیک باشد. محصول نهائی فرآیند دیمتل ارائه عوامل درگیر به صورت دو گروه علت و معلول و رابطه میان آن‌ها را به صورت یک مدل ساختاری قابل درک است(tzeng et al,2007). شاخص موران نشان می‌دهد؛ که مقادیر عوارض جغرافیایی در کجا زیاد و در کجا کم توزیع شده‌اند و کدام عوارض دارای مقادیر بسیار متفاوت از پیرامونشان هستند.

[1] - graph

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

محدوده مورد مطالعه

شهر تاریخی اصفهان، مرکز استان اصفهان، با پهنه‌ای در حدود ۲۵۰ کیلومتر مربع در قلب فلات ایران جای گرفته است. ارتفاع شهر اصفهان از سطح دریا حدود ۱۵۸۰ متر می‌باشد و در شرق سلسله جبال زاگرس واقع گردیده است. این شهر در چهارراه شمالی، جنوبی، شرقی و غربی کشور قرار دارد و در طی تاریخ محل رفت و آمد و برخورد اقوام و فرهنگ‌های متفاوتی بوده است. شهر اصفهان بر روی دشتی نسبتاً صاف با شیبی در حدود ۲ درجه و به سمت شمال شرقی بنا و گسترش یافته است. توسعه شهر در طی قرون متمادی به سمت جنوب غربی بوده است، چرا که در این منطقه فراوانی آب و آلودگی کمتر فراهم بوده است(تحلیل تطبیقی نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال های ۱۳۷۵ و۱۳۸۵ – استان اصفهان: ۹ و۸).

شکل ۱: محدوده مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

با توجه به روش‌تحقیق پژوهش حاضر، در ابتدا به کمک روش دیمتل، پس از تهیه ماتریس روابط مستقیم و محاسبه ماتریس روابط کلی با اعمال حد آستانه برای فیلتر کردن برخی آثار جزئی(ناچیز) ماتریس تأثیرگذاری کلی به صورت(جدول ۳) محاسبه شد.

جدول ۳: ماتریس تأثیرگذاری کلی

*	A1	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A1	p1	p2	p3	p4	p5	p6	p7	p8
منطقه ۱	*	۰,۱۷	۰,۱۶	۰,۲۲	۰,۱۸	۰,۲	۰,۱۸	۰,۱۹	۰	۰,۱۹	۰,۲۳	۰,۲۲	۰,۱۹	۰	۰,۱۹	۰,۴۴	۰,۵۷
منطقه ۲	۰	*	۰,۱۳	۰,۱۴	۰,۱۱	۰,۱۴	۰,۱۵	۰	۰	۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۱۴	۰,۱۴	۰,۱۹	۰,۳۳	۰,۱۹	۰,۰

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

منطقه ۳	۰	۰	*	۰,۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۱۱	۰	۰,۱۲	۰,۲۱	۰,۷۷	۰,۱۹
منطقه ۴	۰	۰	۰	*	۰	۰,۱۳	۰,۱۱	۰	۰	۰,۱۳	۰	۰	۰,۱۳	۰,۱۹	۰	۰,۱۹	۰,۹۱
منطقه ۵	۰	۰	۰	۰,۱۳	*	۰	۰	۰	۰	۰,۱۳	۰,۱۲	۰	۰,۱۴	۰	۰,۱۶	۰,۱۷	۰
منطقه ۶	۰	۰,۱۷	۰,۱۷	۰,۲	۰,۱۹	*	۰,۱۶	۰,۱۴	۰	۰,۱۶	۰	۰,۱۷	۰,۱۵	۰,۱۹	۰,۵۵	۰	۰,۷۷
منطقه۷	۰	۰,۱۳	۰,۰۹	۰,۱	۰	۰,۰۸	*	۰	۰,۰۹	۰,۲	۰,۲۱	۰	۰	۰,۱۴	۰,۹۴	۰,۰۹	۰
منطقه ۸	۰	۰,۱۱	۰,۱۱	۰,۱۴	۰	۰,۱۲		*	۰	۰	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۱۳	۰,۳۱	۰	۰,۱۹	۰
منطقه ۹	۰	۰	۰	۰	۰,۱۱	۰	۰	۰	*	۰	۰	۰	۰	۰,۴۳	۰	۰,۲۷	۰,۵۵
منطقه ۱۰	۰,۱۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	*	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۱۲	۰,۳۹	۰,۰۳	۰	۰,۰۷
منطقه ۱۱	۰	۰	۰	۰,۱۲	۰,۱۳	۰	۰,۱۴	۰,۱۱	۰	۰	*	۰,۱۴	۰	۰,۱۹	۰,۱۷	۰,۱۹	۰,۲۱
منطقه ۱۲	۰	۰	۰	۰,۱۳	۰,۱۲	۰,۱۵	۰,۱۳	۰	۰	۰	۰	*	۰	۰,۱۹	۰	۰	۰
منطقه ۱۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰,۱۶	۰,۱۶	۰,۱۱	۰	۰,۱۳	۰,۱۶	۰	*	۰	۰,۰۸	۰,۲۶	۰,۲۸
منطقه ۱۴	۰	۰	۰	۰,۱۸	۰,۱۷	۰,۱۱	۰	۰	۰	۰,۱۴	۰,۱۸	۰,۱۸	۰	*	۰,۱۹	۰,۸۱	۰,۴۴
منطقه ۱۵	۰,۱۲	۰,۱۴	۰,۱۷	۰,۲۱	۰,۱۹	۰,۲	۰,۱۸	۰,۱۵	۰	۰,۱۹	۰,۲۲	۰,۲	۰,۱۶	۰	*	۰,۱۴	۰

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

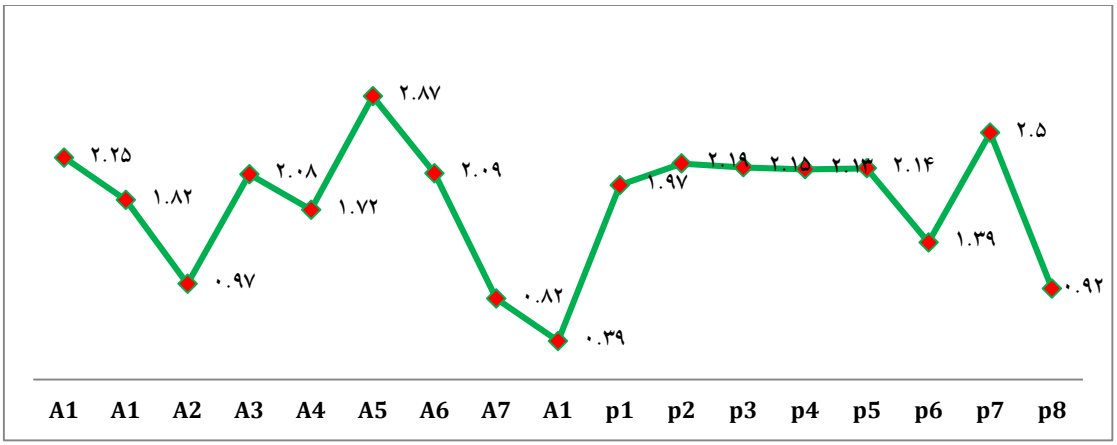
جدول۴: مجموع تأثیرگذاری و تأثیرپذیری هر معیار

*	A۱	A۱	A۲	A۳	A۴	A۵	A۶	A۷	A۸	p۱	p۲	p۳	p۴	p۵	p۶	p۷	p۸
R_i	۲/۳۳	۱/۲۲	۰/۲۳	۰/۴۹	۰/۵۲	۱/۶۷	۰/۸۸	۰/۱۱	۰/۳۹	۰/۷۹	۰/۵۳	۰/۷۳	۰/۹۷	۲/۱۴	۰/۳۷	۰/۸۴	۰/۲۴
C_j	۰/۱۲	۰/۳	۰/۷۴	۱/۵۹	۱/۲	۱/۲	۱/۲۱	۰/۷۱	۰	۱/۱۸	۱/۶۶	۱/۴۲	۱/۱۶	۰	۱/۰۲	۱/۶۶	۰/۶۸
R+C	۲/۲۵	۱/۸۲	۰/۹۷	۲/۰۸	۱/۷۲	۲/۸۷	۲/۰۹	۰/۸۲	۰/۳۹	۱/۹۷	۲/۱۹	۲/۱۵	۲/۱۳	۲/۱۴	۱/۳۹	۲/۵۰	۰/۹۲
R-C	۲/۰۱	۰/۶۲	-۰/۵۱	-۱/۱	-۰/۶۹	۰/۴۷	-۰/۳۳	-۰/۶	۰/۳۹	-۰/۳۹	-۱/۱۲	-۰/۶۹	-۰/۱۹	۲/۱۴	-۰/۶۵	-۰/۸۲	-۰/۴۴

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

نمودار علی(شکل ۲) با توجه به زوج مرتبه‌ای(Ri - Cj ، Ri + Cj) ترسیم می‌گردد. معیارهایی که مقدار Ri - Cj آن‌ها کمتر از صفر باشد جزء معیارهای تأثیرپذیر(معلول) و اگر بزرگ‌تر از صفر باشد، آن معیار تأثیرگذار(علت) خواهد بود.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

شکل۲: سیستم مختصات دکارتی برای تأثیر گذاری و تأثیر پذیری شاخص‌ها

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جهت محاسبه سوپرماتریس ناموزون (W)، ابتدا می‌بایست ماتریس T_c نرمال گردد. برای این کار تأثیرگذاری زیرمعیارهای هر معیار در ارتباط با زیرمعیارهای سایر خوشه‌ها به‌صورت ماتریس‌های جداگانه در نظر گرفته می‌شود و هر عنصر را بر مجموع سطر خوشه تقسیم می‌شود تا در نهایت ماتریس ناموزون محاسبه شود(yang & Tzeng, 2011). پس از آن ماتریس تأثیرگذاری گروهی را نرمال می‌کنیم. به منظور محاسبه سوپر ماتریس موزون W_w عناصر ماتریس تأثیرگذاری گروهی کلی نرمال شده T_D^a را در سوپرماتریس ناموزون ضرب می‌کنیم(برای محاسبه سوپرماتریس محدود، سوپرماتریس موزون W_W آن‌قدر در خود ضرب خواهد شد تا مقادیر بردارهای آن به مقدار ثابتی برسند. نتایج نهایی سوپر ماتریس محدود در (جدول ۵) نشان داده شده است.

جدول۵: سوپر ماتریس محدود شده جهت سنجش اوزان نسبی زیر معیارها

*	A1	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A1	p1	p2	p3	p4	p5	p6	p7	p8
منطقه ۱	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲
منطقه ۲	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۳
منطقه ۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۴
منطقه ۴	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲
منطقه ۵	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۸
منطقه ۶	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲
منطقه۷	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳
منطقه ۸	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲
منطقه ۹	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۵
منطقه ۱۰	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱
منطقه ۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۱۱
منطقه ۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲	۰/۱۲
منطقه ۱۳	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱
منطقه ۱۴	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۹
منطقه ۱۵	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

جدول۶: سوپر ماتریس محدود و رتبه های زیر معیارها و معیارهای اصلی

شاخص	وزن نسبی	رتبه	شاخص	وزن نسبی	رتبه
مکان‌های سوم	۰/۰۱۷	۸	معنا و محتوا	۰/۱۱۵	۲
دسترسی	۰/۰۳۵	۷	پایداری اجتماعی	۰/۰۶۳	۷
دعوت کنندگی	۰/۰۴۰	۶	امنیت اجتماعی	۰/۰۲۳	۸
پویایی و سرزندگی	۰/۱۱۷	۲	تعامل اجتماعی	۰/۱۰۹	۳
آسایش و امنیت	۰/۰۷۹	۴	عدالت اجتماعی	۰/۱۰۱	۴
انعطاف‌پذیری	۰/۱۱۴	۳	مشارکت اجتماعی	۰/۰۹۰	۵
عملکردی	۰/۱۲۰	۱	حس‌تعلق اجتماعی	۰/۱۴۴	۱
فرم	۰/۰۴۷	۵	هویت اجتماعی	۰/۰۶۵	۶

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

جدول (۶) نشان می‌دهد: در بین شاخص‌های مکان سوم(عملکرد مکان با وزن ۰/۱۲۰ در رتبه نخست و در سایر شاخص‌ها پویایی و سرزندگی با وزن ۰/۱۱۷، شاخص انعطاف‌پذیری با وزن ۰/۱۱۴، شاخص آسایش و امینت با وزن ۰/۰۷۹ شاخص فرم با وزن ۰/۰۴، شاخص دعوت‌کنندگی با وزن ۰/۰۴۰، شاخص دسترسی با وزن ۰/۰۳۵ و شاخص مکان سوم با وزن ۰/۰۱۷) در رده‌های بعدی قرار دارند. در بین شاخص‌های پایداری شهری(شاخص حس تعلق اجتماعی با وزن ۰/۱۴۴ در رده نخست و در سایر شاخص‌ها به ترتیب معنا و محتوا با وزن ۰/۱۱۵، شاخص تعامل اجتماعی با وزن ۰/۱۰۹، شاخص عدالت اجتماعی با وزن ۰/۱۰۱، شاخص هویت اجتماعی با وزن ۰/۰۶۵، شاخص پایداری اجتماعی با وزن ۰/۰۶۳ و شاخص امنیت اجتماعی با وزن ۰/۰۲۳در رده‌های بعدی قرار دارند. در ادامه و پس از بدست آمدن وزن واهمیت هر شاخص با فضایی سازی؛ رتبه‌بندی مناطق در سطح این شاخص‌ها مشخص و با انتقال به محیط نرم افزار Arcgis آماره موران برای هر شاخص مشخص و نهایی گردید. لازم به ذکر است در این بخش ابتدا نتایج تحلیل مدل Dematle با انتقال به نرم افزار spss به بررسی تأثیر مکان‌های سوم بر پایداری اجتماعی در سطح مناطق شهر اصفهان انجام پذیرفت. در این بین برای مطالعه تأثیر همزمان مؤلفه‌های هشتگانه متغیر مستقل(مکان‌های سوم) بر روی متغیر وابسته(پایداری اجتماعی) از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است. برای این منظور، ابتدا متغیر پایداری اجتماعی به عنوان متغیر وابسته و مؤلفه‌های هشتگانه مکان‌های سوم شهری(دسترسی و نفوذپذیری، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی، آسایش و امنیت، انعطاف پذیری و کارکرد، عملکردی و ساختاری، فرم و معنا و محتوا) بعنوان متغیرهای مستقل وارد شده و با روش گام به گام مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

جدول۷. بررسی تأثیر مکان‌های سوم شهری بر پایداری اجتماعی

متغیرها	R	R2	B	ßeta	t	Sig
معنا و محتوا	۰/۳۲	۰/۱۰	۱/۸۴	۰/۳۷	۸/۰۹	۰/۰۰۱
فرم	۰/۴۸	۰/۲۳	۰/۹۰	۰/۲۵	۴/۹۲	۰/۰۰۱
آسایش و امنیت	۰/۵۱	۰/۲۶	۰/۲۹	۰/۱۸	۱/۷۳	۰/۰۳
دعوت کنندگی	۰/۵۲	۰/۲۷	۰/۶۳	۰/۱۳	۲/۸۰	۰/۰۰۵
سرزندگی	۰/۵۳	۰/۲۸	۰/۵۲	۰/۱۱	۲/۴۰	۰/۰۱
عملکرد	۰/۵۴	۰/۲۹	۰/۳۱	۰/۱۰	۱/۹۹	۰/۰۴

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

بر اساس نتایج و اطلاعات مندرج در جدول ۷، می‌توان گفت: در تبیین پایداری اجتماعی از روی مؤلفه‌های مکان سوم، شش مؤلفه(معنا و محتوا، فرم، آسایش و امنیت، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی و عملکردی و ساختاری) وارد معادله رگرسیونی شده و در مجموع متغیرهای پیش‌بین حدود R2= ۰/۲۹ از واریانس متغیر ملاک را تبیین می‌کنند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون به روش گام به گام نشان می‌دهد، که مهمترین مؤلفه تأثیرگذار بر متغیر پایداری اجتماعی، مؤلفه معنا و محتوا می‌باشد، که به تنهایی ۱۰ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند. پس از آن مؤلفه فرم قرار گرفته است که

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

۱۳ درصد به قدرت تبیین مدل افزوده است. میزان آسایش و امنیت نیز مؤلفه تأثیرگذار بعدی موجود در معادله رگرسیونی است، که ۳ درصد به قدرت تبیین مدل اضافه کرده است. همچنین تأثیر کلیه مؤلفه‌های مورد بررسی بر متغیر پایداری اجتماعی، مثبت و در سطح ۹۵ درصد اطمینان معنادار می‌باشد. بدین صورت است که با افزایش هر واحد متغیر مستقل، نمره متغیر وابسته به اندازه چند واحد ضریب رگرسیون (ßeta) تغییر می‌کند.

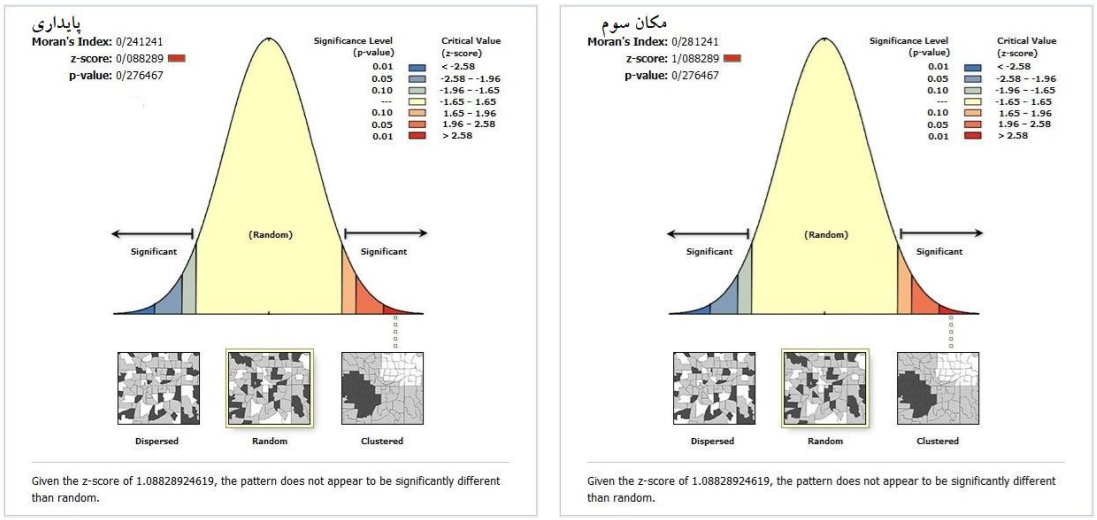
تحلیل وضعیت پراکندگی شاخص‌های پایداری از طریق خودهمبستگی فضایی[1]:

به منظور بررسی خود همبستگی فضایی بین عوارض(شاخص‌های منتخب) از طریق باکس Moran I در مجمه ابزارهای تحلیل آمار فضایی در محیط Arcgis اضافه شد. شکل(۳) جدول (۸).

جدول ۸. وضعیت پراکندگی و الگوی توزیعی شاخص‌های پایداری و مکان های سوم

شاخص	الگوی توزیعی	مقدار موران	مقدار p	مقدار z
پایداری اجتماعی	خوشه ای	۰/۲۵۶۲۷	۰/۰۰۰	۲۱۸/۳۸۷
مکان سوم	خوشه ای	۰/۳۱۸۶۳	۰/۰۰۰	۲۳۶/۶۲۱

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

شکل شماره (۳) وضعیت خود همبستگی فضایی در طبقه بندی شاخص‌های منتخب
منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱

نتایج این مقادیر در هر شاخص قابل دسترسی هستند و به عنوان مقادیر خروجی مشتق شده برای استفاده بالقوه در مدل‌ها یا متون منتقل می‌شوند. با توجه به شکل نشان می‌دهد که منحنی جهانی موران I برای این مطالعه در هر شاخص متفاوت است به گونه‌ای که در شاخص‌های پایداری و مکان سوم این الگو به صورت خوشه‌ای به ترتیب با وزن نهایی موران ۰/۲۵، ۰/۳۲، که نشان‌دهنده‌ی یک خودهمبستگی فضایی مثبت(الگوی متمرکز) است. با توجه به مقدار Z که اعدادی مثبت هستند کمتر از ۳٪ درصد احتمال دارد که چنین الگوهایی از یک الگوی دیگر انتخاب و منجر شده باشد(p <0.3).

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

به طور کلی از رهگذر بررسی و تحلیل متون متعدد پیرامون مفهوم پایداری اجتماعی و مکان‌های سوم شهری، این گونه می‌توان نتیجه گرفت، که معضلات و مشکلات شهرها، شهروندان را در معرض مشکلات متعدد و چند وجهی با توجه به ابعاد توسعه پایدار قرار می‌دهد. پایداری اجتماعی به عنوان مفهومی در جهت توسعه منابع انسانی، ارتقاء کیفیت زندگی،

1 - Spatial autocorrelation

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

تحرک اجتماعی، تنوع فرهنگی، مشارکت اجتماعی، امنیت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، ظرفیت سازی نهادی، تعلق خاطر مکانی، مسئولیت پذیری و در نهایت توانمندی اجتماعات محلی و شهری برای غلبه بر مسائل و چالش‌های درونی و واکنش بهینه و بجا در برابر تغییرات بیرونی و بحران‌های پیش‌رو از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. مکان‌های سوم اهمیت زیادی در پایداری اجتماعی شهرها دارند و مفهوم تعامل اجتماعی را از برخوردها و روابط سطحی و زودگذر به پیوندهای اجتماعی قوی‌تر تبدیل می‌کنند، به گونه‌ای که در این مکان‌ها شاهد انواع ارتباط‌ها، برخوردها و فعالیت‌ها بدون در نظر گرفتن تفاوت‌های قومی، نژادی و ... می‌باشیم. بنابراین می‌توان گفت؛ تأثیر زیادی بر زندگی اجتماعی دارند؛ چنانچه با توجه به پیشینه پژوهش و به زعم پاتریشیا مانوئل(۲۰۰۹)، سلامت و تندرستی جامعه در گرو کیفیت این گونه مکان‌ها می‌باشد؛ همچنین دایزوکه و همکاران(۲۰۱۵) نیز، از مکان‌های سوم به عنوان عناصری مهم در جهت سازماندهی روابط پایدار در مشاغل خدماتی یاد می‌کنند. بیگلین(۲۰۲۱) نیز به واکاوی نظرات ۳۰ پناهنده در خصوص این مکان‌ها پرداخت. احمدی و دیانتی(۱۳۹۲) در خصوص مادی نیاصرم اصفهان و بصیری وهمکاران(۱۴۰۰) در خصوص پارک ائل گلی شهر تبریز نیز به بررسی کیفی و کمی و آماری این دو مورد به عنوان مکان‌های سوم در خصوص دلبستگی و ویژگی‌های کلی آنها پرداختند؛ که به طور کلی می‌توان گفت پژوهش حاظر از لحاظ ماهیت و روش بررسی با مطالعات گذشته تفاوت دارد، و از جهت موضوعی کاملاً متفاوت با پژوهش‌های دیگرمی‌باشد، چرا که به بررسی پایداری اجتماعی در سطح شهر تاریخی اصفهان می‌پردازد، و با بکارگیری روش‌های آماری همچون دیمتل و شاخص جهانی موران I، برای کشف روند الگو جهت طبقه‌بندی مؤلفه‌های پایداری و نقش مکان‌های سوم بر آن‌ها به منظور تجزیه و تحلیل و رتبه‌بندی عوامل علی و معلولی شاخص‌های مطرح در افزایش پایداری اجتماعی، به بررسی مکان‌های سوم شهر اصفهان و تأثیر آنها در تحقق پایداری اجتماعی پرداخته است، و از لحاظ نتایج همسو با پژوهش‌های گذشته به نقش و اهمیت مکان‌های سوم در این خصوص تأکید دارد. پراکنش شاخص‌های مکان سوم و اثرات آن بر پایداری اجتماعی حاکی از اهمیت شاخص عملکرد و شاخص پویایی و سرزندگی در سطح مناطق شهر اصفهان می‌باشد و به عنوان گروه‌های اثر پذیر در بخش شاخص‌های پایداری شهری؛ حس تعلق اجتماعی و معنا و محتوا پذیرای بیشترین اثر بودند. نتایج حاصل از معادله رگرسیونی نشان دهنده اهمیت مؤلفه‌های مکان سوم، همانند(معنا و محتوا، فرم، آسایش و امنیت، دعوت کنندگی، پویایی و سرزندگی و عملکردی و ساختاری) بر پایداری اجتماعی این مناطق می باشد. نتایج رتبه‌بندی مکانی و الگوی توزیعی در منحنی جهانی موران I در هر شاخص متفاوت می‌باشد، به گونه‌ای که در شاخص‌های پایداری اجتماعی و مکان سوم این الگو به صورت خوشه‌ای و نشان‌دهنده‌ی یک خودهمبستگی فضایی مثبت(الگوی متمرکز) بودند. در نهایت با توجه به ساختار پژوهش و نیز یافته‌های کمی در خصوص پایداری اجتماعی شهر اصفهان و نقش مکان‌های سوم در آن می‌توان موارد زیر را جمع‌بندی و نتیجه-گیری نمود:

-مکان‌های سوم شهری در ذات خود ویژگی‌هایی را دارا می‌باشند، که به عنوان یک عنصر فضایی گرایش به تغییرات توده‌ای درمقیاس محلی، شهری و فراشهری دارند، که مکان‌های سوم مهم در شهر تاریخی اصفهان(همچون میدان نقش جهان، چهارباغ، پارک ناژوان و ...) با توجه به دارا بودن ویژگی‌های مهمی همچون دسترسی و نفوذپذیری، دعوت‌کنندگی، پویایی و سرزندگی و... ، این خصلت مکان‌های سوم را در مقیاس فراشهری دارا می‌باشند و جاذب جمعیت و تعاملات و روابط اجتماعی در سطح منطقه‌ای، ملی و حتی جهانی می‌باشند.

-مکان‌های سوم شهری، باعث افزایش میزان عملکرد و تعمیم آن به سایر کاربری‌های شهری می‌باشند، با این تفاوت که اجتماع‌پذیری این نوع مکان‌ها از طریق فعالیت‌ها و تعاملات اجتماعی با ساختار اجتماعی بافت شهری سازگار است و از این لحاظ در پایداری اجتماعی آن تأثیر بسزایی دارند.

- کیفیت اجتماع پذیری و افزایش تعاملات و روابط اجتماعی که وجه متمایز کننده این مکان‌ها می‌باشند، به عنوان یک هدف می‌تواند مورد توجه برنامه‌ریزان و طراحان شهری قرار گیرد.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

بنابراین یافته‌های پژوهش حاضر نشان‌دهنده اهمیت بالای مکان‌های سوم شهری نظیر کافه‌ها، رستوران‌ها، پارک‌ها، مراکز تفریحی، و...است، که می‌توانند کیفیت طراحی شهری را در یک بافت و در نهایت کل شهر اصفهان، در راستای ارتقاء پایداری اجتماعی شهر اصفهان تغییر دهند، در ایران مکان‌های سوم و ویژگی‌های آنها کمتر مورد توجه قرار گرفته است و در شهر تاریخی اصفهان نیز با توجه به ظرفیت بالای این شهر از لحاظ وجود انواع این مکان‌ها، می‌توانند عملکردهای مختلفی را در جهت افزایش پایداری اجتماعی این شهر ارائه دهند، از این رو بهبود عملکرد شاخص‌ها در جهت افزایش سطح پایداری اجتماعی کلانشهر اصفهان با توجه به مطالعات دقیق و برنامه‌ریزی شده در آینده توصیه می‌گردد.

منابع

۱. ایرانمنش، محمد و خواجه پور، الهام ،(۱۳۹۲)، آموزش معماری پایدار یا آموزش پایدار معماری، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره ۱۹، شماره ۱، صص۸۳-۹۲.

۲. امکچی، حمیده، (۱۳۸۳)، شهرهای میانی و نقش آنها در چارچوب توسعهٔ ملی، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.

۳. احمدی، سید یوسف و دیانتی، طلا ،(۱۳۹۲)، تبدیل فضای گمشده به مکان سوم(مطالعه موردی :مادی نیاصرم اصفهان)، اولین همایش ملی جغرافیا ، شهرسازی و توسعه پایدار.تهران، انجمن محیط زیست کومش، دانشگاه صنعت هوایی،صص۱-۱۷.

۴. اسدی محل چالی، مسعود،(۱۳۹۲)، مکان سوم، رهیافتی برای تعامل اجتماعی شهروندان و گذراندن اوقات فراغت ایشان در فضاهای عمومی شهر،اولین کنفرانس معماری و فضاهای شهری پایدار، ص۶.

۵. بدری بنام، نسیبه، موسوی، میرسعید ، اکبری نامدار، شبنم و ایران زاده، سلیمان ، (۱۳۹۸)، شناسایی و الویت بندی عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی مکان در فضاهای آموزشی(نمونه موردی: دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز)، نشریه علمی – پژوهشی شهر ایمن، دوره ۲، شماره ۵، ص۱-۱۸.

۶. تحلیل تطبیقی نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ – استان اصفهان: محل نشر اصفهان، ص۳۱۶.

۷. حاتمی نژاد، حسین، پوراحمد، احمد و ا...قلی پور، سارا ،(۱۳۹۸)،تحلیل شاخص‌های پایداری سکونتی در بافت‌های فرسوده شهری، مطالعه موردی: ناحیه ۱، منطقه ۹ تهران، دو فصلنامه علمی پژوهش‌های بوم شناسی شهری، سال دهم، شماره ۲، پیاپی۲۰،صص ۱۸۵-۱۹۸.

۸. زیاری، کرامت اله، نظامی، ملیکا، پوراحمد، احمد،(۱۳۹۹)، نقش مکان‌های سوم در بعد اجتماعی مناطق شهری؛ نمونه موردی: کافه‌های روباز منطقه ۲ تهران، فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، سال چهارم، شماره ۸، بهار ۱۳۹۸، صص۳۵-۷۲.

۹. سیاوش پور، بهرام؛ آبرون، علی اصغر و موسوی، سیده مهسا ،(۱۳۹۸)، رهیافت‌های طراحی فضاهای عمومی اجتماع پذیری شهری برگرفته شده از ویژگی‌های مکان سوم،فصلنامه علمی تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهش های شهری، سال دوم،شماره ۴(پیاپی:۷)،صص۳۳-۴۰،

۱۰.موحد، علی،(۱۳۷۹)،توسعه پایدار شهری، نشریه مسکن و انقلاب شماره ۹۰.

۱۱.ناصری پورتکلو، رضا،(۱۳۹۰)، بازشناسی خاستگاه معماری تعزیه، مجله شهرداری‌ها، سال سوم، شماره ۲۶،

12. Amy ,K., Mcdonn, M.J., (2006).” Selecting Independent Measure To Quantity, Melbourne Urban-Rural Gradient”, Journal of Landscape And Urban Planning, Volume78, Number4, Page(s)435 to 448. Doi:10.1016/j.landurbplan.2005.12.005.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

13. Assefa, G. & Frostell B. (2007), Social sustainability and social acceptance in technology assessment: A case study of energy technologies, Journal of Technology in Society, Volume29, Issue 1, Pages 63-78.
14. Biglin, J.,(2021), Photovoice accounts of third places: Refugee and asylum seeker populations' experiences of therapeutic space, Journal of Health & Place, Volume 71, September 2021, 102663 Doi:https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2021.102663
15. Caird,S.P, Hallett,S.H.,(2019).” Towards evaluation design for smart city development, Journal of Urban Design” vol24, Issue, Doi: https://doi.org/10.1080/13574809.2018.1469402
16. Caragliu, A., Ch. Del Bo, and P. Nijkamp.,2011.” Smart Cities in Europe”, Journal of Urban Technology, Published online:10 Aug 2011, Pages 65-82,Doi: https://doi.org/10.1080/10630732.2011.601117
17. Caird ,S. P., Hallett, S.H.,(2019).” Towards evaluation design for smart city development, Journal of Urban Design” vol24, Issue, Doi: https://doi.org/10.1080/13574809.2018.1469402
18. Chena, Z., B. Dong, Q. Pei and Z. Zhan.2022.” The impacts of urban vitality and urban density on innovation: Evidence from China's Greater Bay Area” Habitat International, Volume 119, January 2022, 102490, Doi: https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2021.102490
19. carmona, Matthew. (2001). The Value of Urban Design: A research commissioned by CABE and DETR to examine the value added by good urban design. In Thomas Telford Ltd (Ed.), (pp. 9-11). London, UK
20. Crick, Anne. (2011). New Third Places: Opportunities and Challenges. Tourism and Hospitality Research 5 Opportunities and Challenges.
21. Carraz,R., and A.Merry.2022.” Playful experience design: reactivating public space in Cyprus, a case study perspective” Journal of Urban Design, Vol27, Issue, pp181_204. Doi:https://doi.org/10.1080/13574809.2021.1973889
22. Childs, Mark & Kuksa, Iryna,(2014), First, second, third and fourth places – making extra sense of space, Journal of Making Sense of Space, Pages 93-99.
23. Dempsey, Nicolas, Brown,C., Bramley,G.,(2012), “The key to sustainable urban development in UK cities? The influence of density on social sustainability " Progress in Planning 77 pages 89-141 Doi: https://doi.org/10.1016/j.progress.2012.01.001
24. Danish Ministry of the Environment, (2007) Copenhagen. Agenda for sustainable cities 10 principles for sustainable city governance, Denmark, p: 7.
25. Finlay,J., Esposito, M., Kim,M.H., Gomez-Lopez,I., Clarke,P.,(2019), Closure of ‘third places’? Exploring potential consequences for collective health and wellbeing, Journal of Health & Place, Volume 60, November 2019, 102225, Doi: https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2019.102225.
26. Geneletti, D., Daniele La, R., Spyra, M., Cortinovis, Ch., (2017). A review of approaches and challenges for sustainable planning in urban peripheries, Landscape Urban Planning, Vol 165, Pp 231-243.
27. Galkowski,M. and P.Antosz.2022.” The hidden boundaries of public space: Awareness of civil rights restrictions in privatized urban squares in Poland” Journal of cities, vol 127,103722, Doi:https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103722
28. Jokar Arsanjani, J., Helbich,M., Noronha Vaz, E.d.,(2013), Spatiotemporal simulation of urban growth patterns using agent-based modeling: The case of Tehran, Journal of Cities, Volume 32, June 2013, Pages 33-42.Dio: https://doi.org/10.1016/j.cities.2013.01.005
29. Kamalizadeh, Mansoreh & Yeganeh, Mansou, (2018), Territorial behaviors and integration between buildings and city in urban public spaces of Iran′s metropolises, , Journal of Frontiers of Architectural Research, Volume7, Pages 588-599.
30. Li, F., Xusheng,L., Hu,D., Wang,R., Yang,W., & Ahao,D.,(2009), Measurement indicators and an evaluation approach for assessing urban sustainable development: A case study for China's Jining City, Journal of Landscape and Urban Planning, Volume 90, Pages 134-142.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

31. Miller,B., Mössner,S., (2020), Urban sustainability and counter-sustainability: Spatial contradictions and conflicts in policy and governance in the Freiburg and Calgary metropolitan regions. Urban Studies, 1-21. doi:10.1177/0042098020919280.
32. Mirti,Ch., Anumitra, V., (2018), Place Based Approach to plan for Resilient Cities: a local government perspective, Journal of Procedia Engineering, volume212, Pages 157-164.
33. Malah,A., Bahi,H.,(2022), Integrated multivariate data analysis for Urban Sustainability Assessment, a case study of Casablanca city, Journal of Sustainable Cities and Society, Volume 86, November 2022, 104100, Dio: https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.104100
34. Mckenzie, Stephen, (2004) social sustainability: toward some definition,Hawake Research Institute, University of South Australia, Magill, South Australia,p:1.
35. Mehta,V., Bosoon.J.K.,(2010)Third places and the social life of streets. Journal of Environment and Behavior, 42, 779-805.
36. Niemets, K., Kravchenko, K., Kandyba, Y., Kobylin, P., Morar, C.,(2021), World cities in terms of the sustainable development concept, Journal: Geography and Sustainability, Volume 2, Issue 4, December 2021, Pages 304-311, Doi: https://doi.org/10.1016/j.geosus.2021.12.003
37. Nahiduzzaman,KH. Md., Aldosary,A., Ahmed, S., Hewage, K., and Sadiq,R.,(2020), Urban cohesion vis-à-vis organic spatialization of "Third places" in Saudi Arabia: The need for an alternative planning praxis, Journal of Habitat International, Volume 105, November 2020, 102258,
38. Oldenburg.R.(1999) The great good place: Cafes,coffee shops,bookstores, Bars, Hair Salons. And other hangouts at the heart of a community. Washington: Marlowe & Company. , and how they Get You Through the Day. New York: Paragon House
39. Pan, W., Du, J.,(2021), Towards sustainable urban transition: A critical review of strategies and policies of urban village renewal in Shenzhen, China, Journal of Land Use Policy, Volume 111, December 2021, 105744, Doi: https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105744
40. Price, B., Kienast, F., Seidl, I., Ginzler, C., Verburg, P. H., & Bolliger, J. (2015). Future landscapes of Switzerland: Risk areas for urbanisation and land abandonment. Applied Geography, 57, 32–41. https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2014.12.009.
41. Phyo Wai, A.T. ,Nitivattananon, V.,Minsun Kim,S.,(2018). "Multi-stakeholder and multi-benefit approaches for enhanced utilization of public open spaces in Mandalay city, Myanmar", Journal of Sustainable Cities and Society, Volume 37, Pages 323-335, Doi: https://doi.org/10.1016/j.scs.2017.10.038
42. Rann., Mike and Michael Harbison, (2005), social sustainability partnership agreement between the Adelaide city Council and the state government of south Australian , TheAdelaide city Council,p:1
43. Sun,B., Zhang,T., Wang,Y., Zhang,L., and Li.W.,(2021), "Are mega-cities wrecking urban hierarchies? A cross-national study on the evolution of city-size distribution", Journal of Cities, Volume 108, January 2021, 102999 ,Doi: https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102999
44. Swapan, Abu yousuf. (2013). 'Third Place'-an Urban Regeneration Strategy. - whyte, William. (1980). The Social Life of Small Urban Spaces Urban Life, 10(4), pp. 466-468.
45. Shia, E., Daneshpour, S. A and Roosta, M, (2017), Development of a Model of Spatial Indicators for Socia Architecture and Urban Development, "Sustainability Using the Delphi Method and the Shannon. Armanshahr, No. 19,pp 119-129.
46. Tzeng,G.H., Cheng,H.J., Huang,T.D.,(2007), Multi-objective optimal planning for designing relief delivery systems, Journal of Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review, Volume 43, Issue 6, November 2007, Pages 673-686, Dio: https://doi.org/10.1016/j.tre.2006.10.012
47. Vaux, D. E., & Langlais, M. R. (2021). An Update of Third Place Theory: Evolving Third Place Characteristics Represented in Facebook. International Journal of Hyperlink reference

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]

not valid.Technology and Human Interaction (IJTHI), 17(4), 117-130. Doi:http://doi.org/10.4018/IJTHI.2021100107

48. Valenzuela-Levi, N., Fuentes,L., Ramirez, M.l., Rodriguez, S., Señoret, A.,(2022), Urban sustainability and perceived satisfaction in neoliberal cities, Journal of Cities, Volume 126, July 2022, 103647, Doi: https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103647
49. Wang C., Maclaren,V.,(2012). Evaluatin of economic and social impacts of the sloping land conversion program: A case study in Dunhua County, China. Forest Policy and Econmics, 14(1): 50-57.
50. Williams,S.A., Hipp,J. R.,(2019), How great and how good?: Third places, neighbor interaction, and cohesion in the neighborhood context, Journal of Social Science Research, Volume77, Pages68-78. Doi: https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2018.10.008
51. Yiftachel, Oren & Hedgcock, David,(1993), Urban social sustainability: The planning of an Australian city, Journal of Cities, Vol 10, Issue2, Paagws 139-157.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-31]